

mørkebrune uden antydning af hvidt vingespejl. Bryst og underside var smudsighvid, uden at det var muligt at se noget rustfarvet på struben. Næb og fødder var mørke. Det eneste iøjnefaldende på fuglen var et rent hvidt haleparti, men om det kun var undersiden eller også oversiden af de yderste halefjer, fik jeg ikke afgjort med sikkerhed, da jeg først senere blev klar over, at dette var artens sikreste felt-ornithologiske kendetegn. Fuglen lod ingen stemme høre. Den iagttoges i 2–3 minutter i god belysning på 12–15 m afstand. Derefter forsvandt den i buskadset.

S. K. ANDERSEN

Opskyllet Mallebuk (*Fulmarus glacialis* (L.)) ved Mariagerfjord.

Da jeg i pinsen 1958 opholdt mig på det militære område ved Alsodde lidt nord for Mariagerfjord, fandt jeg 24. maj en død Mallebuk (*Fulmarus glacialis*) på stranden. Fuglen, som var ubrugelig til udstopning idet den antagelig havde ligget der siden vinter, havde halen, bug og vingespidserne smurt ind i spildolie. Der blev tillige fundet to andre arter, som havde været offer for spildolien, nemlig én Ederfugl ♀ og én Fløjlsand ♂.

HARTVIG JENSEN

Skovsnepe (*Scolopax rusticola* L.) på Palsgård skovdistrikt.

I sommeren 1958 rugede der en Skovsnepe (*Scolopax rusticola*) på Palsgård skovdr., Kolpensig skovpart (Gludsted Plantage). Reden, som fandtes på en afdrift, var anbragt under en rødgran mellem noget kvas. Da reden blev forevist af skovfogeden, lå fuglen godt camoufleret på reden uden at føle sig særlig foruroliget af vores besøg. Skovfogeden oplyste, at der hvert år ruger en snepe på skovparten; men da dens rede som regel er godt gemt, er det ikke hvert år, den findes.

HARTVIG JENSEN

ANMELDELSER

NORDENS FUGLE I FARVER, Bind 1, redigeret af NIELS BLÆDEL (253 pp. + 72 planchesider med farvebilleder). – EJNAR MUNKSGAARD, København 1958 (trykår er ikke angivet). Pris for alle 7 bind: 490 kr.

Det nye værk fra MUNKSGAARD adskiller sig væsentligt fra de tidligere pragtværker om nordiske fugle. For det første har man tilsigtet at fremstille de forskellige arter sådan, som man møder dem i naturen, og lagt hovedvægten på beskrivelse af fuglenes adfærd. For det andet har man, i overensstemmelse med værkets tendens, illustreret teksten med farvefotografier af levende fugle i deres naturlige omgivelser. Værket vil udkomme i 7 bind; de 6 første vil indeholde monografiske afsnit om de forskellige arter med særlig vægt på den senere tids undersøgelser over deres adfærd og biologi i det hele taget. I det sidste

(7ende) bind vil der så komme en systematisk redegørelse i klassisk stil med korte diagnoser af arterne, udbredelse etc., sådan at værket også kan bruges som en almindelig ornithologisk håndbog. Foruden denne systematiske fortegnelse, forfattet af dr. phil. FINN SALOMONSEN, vil det sidste bind også indeholde nogle sammenfattende biologiske kapitler.

Det er med særlige forventninger, at man åbner det første bind (halvdelen af spurvefuglene) og ser, hvordan det nye eksperiment er faldet ud. Og det skal siges med det samme, at bindet i hvert fald er underholdende. Teksten indledes på en charmerende måde af forfatteren HANS HARTVIG SEEDORFF, som i en betragtning over menneskets spontane interesse for »de bevingede« fører os fra en lille hjertegribende episode i sin barndom til minervas ugle og andre klassiske udtryk for fuglenes betydning i menneskets forestillingsverden.

Den faglige tekst er skrevet af ti forskellige forfattere. Ni af dem findes i listen over bindets medarbejdere på side 18, hvor intendent K. CURRY-LINDAHL (forfatter til Drosler og Vandstær) er glemt. Redaktionen skal have ros for sin evne til at samle gode medarbejdere. De er alle kendte ornithologer, og deres bidrag er som regel både sagligt og stilistisk gode. Til og med nordisk ornithologis nestor, professor PONTUS PALMGREN i Helsingfors er med som forfatter til kapitlet om fuglekonger. Man kan også tydeligt mærke på entusiasmen, at nogle forfattere har fået lov at skrive om deres yndlingsfugle. Det gælder den finske fil. dr. L. VON HAARTMAN (Fluesnappere), hans landsmand fil. dr. L. SILVONEN (Silkehale), den svenske lærer S. DURANGO (Tornskade) og de danske forfattere dr. phil. POUL BONDESEN (Sangere) og mag. scient. B. LØPPENTHIN (Svaler). Dr. phil. F. W. BRÆSTRUP, Zoologisk Museum, har påtaget sig mange af de arter, der »blev tilbage« og har løst denne ret vanskelige opgave godt, fremfor alt har han refereret mange morsomme udenlandske undersøgelser.

De mange forfatters forskellige stil og specialer bidrager naturligvis til at gøre bogen afvekslende og underholdende, og set fra dette synspunkt er det en fordel, at hver enkelt har kunnet skrive om det, der interesserer ham. På den anden side bliver fremstillingen ret uensartet. Således er f. eks. Stor Tornskades sang slet ikke omtalt, og Vindroskens ynglebiologi er helt udeladt, mens for andre arter sangen, redens beliggenhed, ægantal og ægmål er omhyggeligt beskrevet. En enkelt forfatter har slet ikke fulgt redaktionens intentioner, men har behandlet sine fugle på samme måde, som det er sket i de sidste 50 år med dragtbeskrivelser, udbredelse, ægmål etc. uden at der kommer ret megen biologi ud af det. Det gælder dog arter, hvis biologi man kender ret lidt til (Bjerglærke, Stor Tornskade, Rødstrubet Piber, Blåhals, Digesmutte).

Enkelte småting kan en kritiker naturligvis finde at klage over. Når der siges om Sanglærken, at den »uden overdrivelse er Nordens talrigste fugl,« så gælder dette muligvis Danmark; men i Finland kommer den på 30:e pladsen i hyppighed (MERIKALLIO), og noget

lignende skal nok passe også for Norge og Sverige. Udbredelsesangivelserne er nogle steder unøjagtige, når det gælder de forskellige forfatteres »udland«; men det kan jo rettes i det sidste bind.

Farvefotografierne af fuglene i naturen er noget af en præstation, og man bliver meget imponeret af fotografernes dygtighed. Mange billeder er både kunstneriske og ornithologiske mesterværker, som både viser fuglens milieu, og som kan bruges til hjælp ved bestemmelsen. Men nogen fuldkommen erstatning for tegninger og mere klassiske fotografier af museumsfugle er disse billeder ikke i den forstand, at de gennemgående skulle være et godt grundlag for bestemmelse. På flere billeder ser man ikke det mest karakteristiske; således mærker man ikke meget til den skarpe farvegrænse på hovedets sider på det ellers smukke billede af Gærdesangeren, og »Skovsangeren« ved side 182 kan næppe bestemmes til denne art. De mindst tiltalende billeder er de, hvor så stærk en blitz er brugt, at den helt slår dagslyset ud. Da ser man kun selve fuglen og den genstand, den sidder på, mens milieuet forsvinder i sort nat. Billeder af den slags har tabt naturfotografiets væsentlige fordele og er i andre henseender dårligere end museumsbilleder. Man kommer desuden i tvivl om de »naturlige omgivelser« ægthed på nogle enkelte billeder (f. eks. Digesvale, By-svale).

Flere af de foroven påtalte småfejl tyder på en vis travlhed ved bindets trykning. Hertil hører også ting som den uklare angivelse af forfatterne til de forskellige artsmonografier. Man kan f. eks. næppe finde ud af, at CURRY-LINDAHL har skrevet om droslerne, hvis man ikke kender hans undersøgelser i forvejen. Dette og manglen på trykår vil blive ret generende ved citering af værket. Der er også indført en »ny« nordisk fugl »Jordsangeren« i registret (skulle være en rubrik »Jordsangere«). Endelig er billedteksten under det ene smukke billede af Kærsangeren generende: »Kærsanger, læg mærke til den sribede ryg«. Kærsangeren er jo netop karakteristisk ved ikke at have striber på ryggen, og »striberne« på billedet kommer af belysningen. Man må håbe, at småfejl af denne slags vil kunne undgås i højere grad i de følgende bind.

De små kritiske bemærkninger, som er gjort ovenfor, forhindrer dog ikke det faktum, at det første bind af »Nordens Fugle i Farver« er et pragtværk med en rigdom af saglige biologiske oplysninger både for fagmanden og for den naturinteresserede i almindelighed, og med morsomme billeder til fryd for øjet. De følgende bind imødeses med stor interesse.

KARL GEORG WINGSTRAND

E. THOMAS GILLIARD: Verdens Dyreliv. Fugle. Oversat og bearbejdet for Danmark af dr. phil. FINN SALOMONSEN. (412 pp., 395 fotos, deraf 217 på farvetavler). HASSING, København 1958. Pris: 119 kr. (shirting), 130 kr. (vælskbind).

De sidste årtiers stærkt voksende interesse for fugle har herhjemme sat sig frugt i en række fuglebøger. Karakteristisk for så godt som alle

disse er det dog, at de behandler vor hjemlige avifauna, evt. den nordiske. Der foreligger derimod så godt som intet på dansk om tropernes og andre fjerne egne fugle. Det afhjælper derfor et føleligt savn, at der i den store serie om Verdens Dyreliv, som udgives af Hassings forlag, nu er kommet en rigt illustreret bog om Verdens fugle. Som de andre bind i serien er det et meget rigt illustreret værk med i alt 395 fotografier, hvoraf 217 farvefotografier. For de allerflestes vedkommende meget smukke og i det store og hele særdeles pædagogiske billeder.

Værket giver en systematisk ordnet oversigt over jordens fuglefauna, omend ifølge sagens natur kun en begrænset del af de 8-9000 eksisterende arter kan gøres til genstand for afbildning og omtale. I almindelighed gives der en relativt fyldig skildring af de enkelte familier med angivelse af antallet af arter, hovedtræk af udseende, samt ret fyldige oplysninger om levevis, næringsoptagelse, yngleforshold o. s. v. Derefter følger en mere kortfattet gennemgang af vigtigere slægter og arter.

Den danske bearbejdelse afviger på flere punkter i ret væsentlig grad fra den amerikanske. For det første er alle danske fugle medtaget, endvidere er der gjort mere ud af systematikken, idet fuglene i den danske udgave er grupperet i 40 ordner, og der gives en ganske kort karakteristik af disse. Man får herved en bedre begrundelse for rækkefølgen og ligesom lidt bedre oversigt. På grund af fuglenes overordentlige ensartethed er der ganske vist ikke blandt ornithologer opnået enighed om det indbyrdes slægtskab mellem de forskellige ordner og heller ikke i alle tilfælde om, hvilke fugle der skal betragtes som særlig primitive. Det er derfor lidt af en skønssag, hvilket system man vil vælge. I den foreliggende fremstilling er Pengvinerne behandlet som den første orden i overensstemmelse med den anskuelse, som træffes hos visse ornithologer, der betragter Pengvinerne som en særlig underklasse, der står mere eller mindre isoleret blandt fuglene. Det virker derfor lidt overraskende, når man længere henne i teksten får at vide, at Pengvinerne er nær beslægtede med Stormfuglene, og at der består et forhold mellem Stormfugle og Pengviner, der svarer til forholdet mellem Måger og Alke.

Et problem har været de danske navne, hvor oversætteren i nogen grad har været henvist til at oversætte engelske navne eller til at konstruere nye danske. I de gamle Brehm-udgaver og i den danske oversættelse af »Vor klodes dyr« findes en del danske navne på eksotiske fugle, som i nogen grad er benyttet i den foreliggende bog, men, som oversætteren siger i forordet, har han fundet en del af dem så håbløst forældede, at han måtte konstruere nye. Nu må man håbe, at den næste danske behandling ikke vil lade vente 40-50 år på sig, så en ny oversætter skal finde dr. SALOMONSENS navne håbløst forældede og derpå konstruere nye. Det er den skæbne, som har været danske navne på eksotiske fugle til del, lige siden WAD udgav den første håndbog i zoologi på dansk for over 150 år siden, at der mellem hver ny behand-

ling går så mange år, at de gamle navne betragtes som forældede, og nye må laves.

Den danske oversættelse, der indledes med en kortfattet, men klar indledning om fuglenes bygning og systematiske stilling, har ikke alene taget hensyn til danske forhold ved at medtage alle i Danmark forekommende fugle, men også ved at omtale en del biologiske undersøgelser o. l., der har særlig relation til danske forhold. Iøvrigt er den danske udgave righoldigere med hensyn til omtalen af slægter og arter end den amerikanske original. Til trods for at bogen således er udpræget tilrettelagt for danske læsere, kan det selvfølgelig ikke undgås, at den bærer præg af sin amerikanske oprindelse. Dette forekommer mig dog nærmest at være en fordel, idet vi som bekendt i forvejen har en så rigelig mængde bøger om danske og europæiske fugle, at det ville være urimeligt, hvis også denne bog lagde for ensidig vægt på disse.

Alt i alt finder jeg, at det foreliggende bind om fugle i Verdens Dyreliv betyder en særdeles værdifuld forøgelse af vor ornithologiske litteratur. Danske fugleinteresserede har nu mulighed for på eget sprog at få kendskab til alle hovedrepræsentanterne for de eksisterende fugleordner og familier, deres forekomst og levevis, støttet af et rigt, smukt og instruktivt billedmateriale.

R. SPÄRCK

FRANK WENZEL: Musvågen (87 pp., 41 fotos). Omslagstegning af ERIK PETERSEN). – EJNAR MUNKSGAARD, København 1958. Pris: 48 kr. (indb.).

Som et synligt resultat af sine mangeårige rovfugleagttagelser har WENZEL udgivet en smuk bog om Musvågen. En række dejlige fotografier i både sort, hvid og farvefilm pryder bogen. Alle billederne er gode, flere særdeles vellykkede, også i reproduktionen.

Teksten giver en del oplysninger om Musvågens adfærd ved reden. Da WENZEL har besøgt ca. 100 musvågereder og gjort talrige iagttagelser over fuglenes opførsel ved reden, deres stemmeytringer, fødemner, individuelle reaktioner over for fotografens tilstedeværelse ved reden etc. etc., får læseren et ganske godt indblik i livet ved en musvågerede i ungetiden. Iagttagelserne er ikke systematisk registrerede, ej heller materialet videnskabeligt analyseret eller bearbejdet. Alligevel kan såvel ornithologer som ikke specielt ornithologisk interesserede læsere have udbytte af bogen.

Morsomt er det, at forfatterens store materiale viser, at Musvågerne opfører sig meget individuelt, ligesom hans iagttagelser af visse hunner, som i ungetiden selv går på jagt efter bytte til ungerne, mens hannen overtager vagten ved reden eller endogså lægger sig over ungerne, er ganske interessante.

Bogen er en velegnet gavebog og den være hermed anbefalet alle elskere af vor danske natur.

SVEND NORUP.

HELMUT HAMPE: Die Unzertrennlichen. 3. Aufl. (79 pp., 1 farvetavle, 54 tekstfigurer). – GOTTFRIED HELÈNE, Pfungstadt 1957. Pris: 8,90 DM.

En lødigt bog om den interessante, afrikanske fugleslægt, som på dansk hedder Dværgpapegøjer. Den indeholder udmærkede oplysninger, mest om iagttagelser i fangenskab, men også om udbredelse og levevis i det fri, og der er gode beskrivelser af fuglene. 3. udgave har supplerende kapitler af J. STEINBACHER og den halvt danske zoodirektør i Helsingfors CURT AF ENEHJELM. LØPP.

ÅRSBOK FÖR JAKT & FISKE 1959. (207 pp., talrige illustrationer.) – Svensk Natur, Stockholm 1958. Pris: 8,75 sv.kr.

Bogen indeholder en lang række afhandlinger om jagt og fiskeri. Hist og her findes ornithologiske indslag, som navnlig jægere og jægerhustruer har brug for. Serien startede med årbogen for 1954; den foreliggende bog er således nr. 6 i rækken. LØPP.

WILLIAM JAMESON: The Wandering Albatross. With drawings by PETER SHEPHEARD. (99 pp., 1 enkelt og 6 dobbelte sorttavler, talrige tekstfigurer). – RUPERT HART-DAVIS, London 1958. Pris: 16 sh.

Under 2. verdenskrig har forf. tilbragt en del tid på den sydlige halvkugles have, og her har han i ledige stunder interesseret sig stærkt for Kapfåret eller Vandrealbatrossen (*Diomedea exulans*). På grundlag af flittige litteraturstudier og egne iagttagelser gør han rede for denne store havfugls liv og færden i og uden for yngletiden. En række personlige oplevelser gengives i dagbogform. En del historier og overtro, som knytter sig til fuglen, omtales i et særligt kapitel. Et andet afsnit behandler flugtstudier, der bl. a. illustreres ved diagrammer. Der gives en oversigt over den meget lange yngleperiode, der sikkert normalt udelukker ynglen hyppigere end hvert andet år. Iagttagelser fra Galathea-ekspeditionen refereres et par steder. Bogen prydes af talrige, godt reproducerede billeder. LØPP.

ANNIE P. GRAY: Bird Hybrids. A Check-List with Bibliography. (X + 390 pp.). – COMMONWEALTH AGRICULTURAL BUREAUX, Farnham Royal, Bucks, England. Pris: 50 sh.

Dette værk indeholder en komplet oversigt over artsbastarder hos fugle, og følger efter et tilsvarende om pattedyrbastarder. Siden SUCHETETS bog »Des hybrides à l'état sauvage« fra 1897 har intet tilsvarende værk set lyset, og GRAYS arbejde udfylder derfor et stærkt savn. Bastarderne er opført under begge forældrearterne, og der gives en kort omtale af om de er fertile samt andre forhold om deres biologi, så vidt de er kendte. I betragtning af emnets omfattende karakter og den meget spredte litteratur er det beundringsværdigt, hvor meget forf. har fået med i denne omhyggeligt udarbejdede bog, men helt uden mangler er den dog ikke, idet visse bastarder inden for tropiske grupper er undgået forf.s opmærksomhed. F. S.

JAMES C. GREENWAY Jr.: *Extinct and Vanishing Birds of the World*. (518 pp., 86 tekstfig., 1 farvetavle). – AMERICAN COMMITTEE FOR INTERNATIONAL WILD LIFE PROTECTION, New York 1958. Pris: 5 \$.

Vore dages omfattende tekniske udvikling betyder en tiltagende ødelæggelse af naturen, ikke mindst i områder som tidligere henlå i næsten uberørt tilstand. Hvis ikke der gribes hurtigt ind vil allerede i dette århundrede et stort antal fugle blive udryddet. Tallet på de fuglearter, som allerede er udryddet eller står på nippet til at blive det, er forfærdende stort; inden for de sidste 3–400 år omfatter det flere hundrede arter. Forf. har i denne meget smukke bog givet en oversigt over alle uddøde eller stærkt truede fugle. Indtil nu er de store kontinenter blevet nogenlunde skånede, og i Europa er blot een art (Gejrfuglen) udryddet. Til gengæld er det gået hårdt ud over øernes fugle verden, især de mindre øers. På mange isolerede øer havde fuglene tidligere ingen naturlige fjender i form af rovdyr og var i deres hele levetid tilpasset denne paradisiske tilstand. Med menneskets, først og fremmest den hvide mands ankomst, ændredes billedet totalt, dels fordi mennesket skulle bruge fuglene som føde, dels fordi hans medbragte hus- og skadedyr, såsom rotter, hunde, svin og katte, hurtigt forvildedes og ødelagde alt levende, planter og dyr. GREENWAY giver en fremragende oversigt over disse forhold, og vanskeligt tilgængelige data fra afsides øer er her trukket frem til belysning af udviklingen. De enkelte arter omtales hver for sig og deres historie skildres, og desuden findes flere sammenfattende kapitler. Et enormt materiale er samlet i denne bog, og er end hist og her forskellige forhold oversat eller ufuldstændige (f. eks. listerne over museumsmaterialet), så er dette dog kun skønhedspletter. GREENWAY omtaler hele udviklingen nøgternt refererende, omend med en vemodig undertone, men det er sørgelig læsning helt igennem. Mange arters udryddelse skyldes den menneskelige uforstand og kortsynethed, andres ser ud til at være uundgåelig. Netop i vor tid påhviler der de personer, som har indflydelse på udviklingen, et tungt ansvar. F.S.

CHECK-LIST OF NORTH AMERICAN BIRDS. Prepared by a Committee of the American Ornithologists' Union. Fifth Edition. (691 pp.). – AMERICAN ORNITHOLOGISTS' UNION, Baltimore, Maryland, 1957. Pris: 8 \$.

Dette meget omfattende standardværk har været savnet længe. Den 4. udgave af oversigten over Nordamerikas fugle kom i 1931 og har i mange år været forældet. Dette fremgår bl. a. af, at det i den mellemliggende tid har været nødvendigt at udgive ikke mindre end 30 supplementer. Antallet af arter og underarter er siden 1931 forøget fra 1420 til 1686. Udgivelseskomiteen, under formandskab af Dr. ALEXANDER WETMORE, har på mange punkter ændret nomenklaturen, så denne nærmer sig den i den gamle verden anvendte, men der er endnu langt igen til at samme fugl overalt i verden har samme navn. For os danske har værket særlig interesse derved, at de grønlandske fugle er

inkluderet. De grønlandske angivelser er nøjagtige og korrekte, baseret på de nyeste kilder, i modsætning til behandlingen i 4. udgave, der på dette punkt var meget ufuldstændig og ofte ganske misvisende. Udbredelsesforholdene er i den nye udgave meget fyldigt fremstillet, omend ofte noget uoverskuelige. Det har dog ikke været muligt helt at undgå fejl i angivelserne af udbredelsen uden for Amerika, idet man ofte har nøjedes med at afskrive visse gængse håndbøger uden at gå til kilderne. Som eksempel kan nævnes, at Hvidvinget Måge (*Larus glaucoides*) angives som ynglende på Vestman Øerne og Jan Mayen, hvilket er fejlagtigt. Men dette er dog småting, som ikke nedsætter værdien af denne ganske uundværlige håndbog. F.S.

RUDOLF BERNDT & WILHELM MEISE: Naturgeschichte der Vögel. Erste Lieferung. (64 pp., 60 tekstfig., 1 fotogr. tavle, 1 farvetavle). – FRANCKH'SCHE VERLAGSHANDLUNG, Stuttgart 1958. Pris: 6,50 DM.

Dette er første hefte af en ny håndbog over fuglenes naturhistorie, der påtænkes udgivet med i alt 20 månedlige hefter, der vil fordele sig over to bind, en almindelig del og en speciel del. Værket, der skrives af en lang række sagkyndige og redigeres af R. BERNDT og W. MEISE, vil give en oversigt over ornithologiens nuværende stade, og at domme efter det første hefte er det af høj standard. Heftet indeholder en indledning om ornithologiens historie (med rigelig fremhævelse af den tyske indsats) samt kapitlerne om fjerklædning, skelet og muskler. Teksten er meget kortfattet, men et stort antal stregtegninger støtter den på udmærket måde. Sammenligner man med den sidste tyske håndbog af E. STRESEMANN (anmeldt i D.O.F.T. **28**, 1934, p. 142), der var et videnskabeligt værk, skrevet med megen originalitet, fremtræder BERNDTS og MEISES bog som en langt mere populær fremstilling, bestemt for et videre publikum, uden at der dog derfor er slækket på nøjagtigheden. Som nævnt er illustrationsmaterialet ganske udmærket og instruktivt, papiret er af virkelig god kvalitet, men satsbilledet er gnidret og uskønt, ikke mindst på grund af den udstrakte brug af spatiering, der er noget specielt for tysk typografi. Som et offer på populariseringens alter er anvendelsen af systematiske (latinske) navne indskrænket til et minimum, hvilket kan være en ulempe for ikke-tyskere. En nærmere vurdering af værket vil finde sted, når første bind er afsluttet. F.S.

PERSONALIA

ÅGE VEDEL TÅNING

27. juli 1890 – 26. september 1958.

Meddelelsen om Å. VEDEL TÅNINGS død kom ikke overraskende; han bukkede under for en svær sygdom. Fra ungdommen interesserede TÅNING sig stærkt for fuglene; men hans virksomhed medførte, at fuglene i nogen grad måtte vige for fiskene, og i de sidste 25 år har